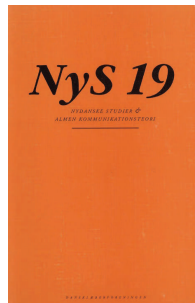

NyS

Forfatter:	Carol Henriksen
Anmeldt værk:	Allan Karker: Dansk i EF – en situationsrapport om sproget. Nordisk Språksekretariats Skrifter 16. G.E.C. Gads Forlag. 1993. 96 s.
Kilde:	<i>NyS – Nydanske Studier</i> & <i>Almen kommunikationsteori</i> 19, 1994, s. 113-122
Udgivet af:	Dansklærerforeningen
URL:	www.nys.dk

© NyS og artiklens forfatter

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre NyS-numre (NyS 1-36) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

ANMELDELSE AF

Allan Karker: – Dansk i EF – EN SITUATIONSRAPPORT OM SPROGET

AF CAROL HENRIKSEN

Allan Karker har skrevet en levende og yderst informativ lille bog om dansk sprog i EF¹, et emne der er mere aktuelt end nogensinde nu hvor regeringerne i Finland, Norge og Sverige på deres respektive befolkningers vegne har søgt om optagelse i Den europæiske Union.

Dansk sprog i EF har i de senere år ligget relativt højt på Dansk Sprognævns dagsorden, og en lignende interesse har været til stede i de andre nordiske lande. De svenske oversætteres fagpolitiske organisation (FAT) var tidligt ude med en international konference om "Translation and the European Communities" (juni 1992). Og Noregs Mållag havde "Norsk i EU" som hovedtema for sit landsmøde for nylig (juli 1994).

Inden for det etablerede nordiske sprogsamarbejde har fremtidsudsigterne for de nordiske sprog i et nyt europæisk perspektiv været temaet for to af de nordiske sprognævns årlige fællesmøder (jf. *Sprog i Norden* 1992 og 1993), og det er i dette fællesnordiske sprognævns regi at Karker, som er formand for Nordisk Språksekretariat, har foretaget de undersøgelser der danner grundlaget for bogen. Nogle af de spørgsmål som sprogsekretariatet og Karker stillede var:

- Hvilke rettigheder har det danske sprog i EF?
- Hvordan udnyttes de?
- Er EF-dansk forskelligt fra dansk som det tales og skrives i Danmark?
- Og hvilke udsigter er der for fremtiden?

For at få svar på disse og lignende spørgsmål har Karker talt med ca. 100 danske politikere, embedsmænd, tolke og oversættere og gennemlæst et udvalg af danske tekster produceret i EF – tilsammen omkring 1400 sider. Karakteristisk for hele fremstillingen er kombinationen af en kvantitativ

og en kvalitativ tilgang til emnet, noget der får bogen til at virke troværdig og veldokumenteret samtidig med at den er fornøjelig at læse.

Indholdsmæssigt og metodisk byder bogen ikke på noget væsentligt nyt i forhold til det der tidligere er skrevet om emnet. Alligevel udgør den et fint supplement til den eksisterende litteratur om dansk i EF idet den bringer ny detailinformation om sprogets stilling og brug i EF-institutionerne. Herudover bevirker bogens bredt introducerende og populariserende publikationsform at information om sprogsituationen i EF får mulighed for at nå ud til en bredere kreds af modtagere end bare oversættere og sprogvidenskabelige fagfæller.

Karker siger i bogens forord at han har fremlagt sine iagttagelser så sagligt og objektivt som muligt, men at han har afholdt sig fra at gå ind på andres synspunkter og konklusioner. Det første skal han selvfølgelig have ros for. Det hører med til god videnskabelig metode, også når det gælder populærvidenskab. Det sidste er til gengæld en af bogens store svagheder. Da det ikke er første gang spørgsmål af denne art er blevet stillet og besvaret, og heller ikke første gang der er foretaget interview og tekstundersøgelser, savner man en eksplicit sammenligning med hvad andre sprogforskere har fundet frem til om hvordan og hvor meget (eller lidt) det danske sprog bliver brugt i EF. Her tænker jeg specielt på en sammenligning med de konkrete resultater som Hartmut Haberland, Jan Sørensen, Ole Tøgeby og undertegnede har frembragt ved lignende samtaler, spørgeskemaundersøgelser og tekstanalyser. Denne mangel vil jeg forsøge at råde lidt bod på undervejs i anmeldelsen.

Først lidt om bogens indretning. Ud over de fire små kapitler består bogen af informantlister, resuméer på engelsk og finsk, registre over stikord og de citerede EF-tekster, en dansk-norsk/svensk ordliste, en oversigt over grammatiske udtryk, en litteraturliste, en oversigt over EF-institutionerne, et forord og en "indgang".

Det første kapitel, *Dansk i tale* (s. 13-25), handler om den mundtlige brug af dansk i Parlamentet, i Rådet, i Kommissionen, i Det Økonomiske og Sociale Udvalg og i Domstolen. Kapitel 2, *Dansk i skrift* (s. 27-45), beskæftiger sig med oversættelsesforhold, først og fremmest regler og pligter. I kapitlet *EF-dansk under lup* (s. 47-61) ser Karker nærmere på sproget i "et udvalg" af det han selv betegner som de vigtigste genrer: "parlamentsforhandlinger, retsakter, obligatoriske offentlige meddelelser, bulletiner, beretninger og domme" [stave-/slåfejl rettet, CH], og i det sidste kapitel

Standpunkter (s. 63-75) opsummerer han resultaterne af sine analyser af afvigelser fra normalsproget på områderne retskrivning, ordvalg og ordføjning, alt sammen gjort op i tal. Han afrunder med sine personlige konklusioner om sprogtilstanden i EF.

HAR DANSK DET GODT I EF?

Karkers første EF-besøg i forbindelse med undersøgelsen var hos Europa-Parlamentet i Strasbourg. Efter at have hentet et særligt adgangspas med foto i *accueilen* (udtalt "aköhjen" af hans danske ledsager fra Parlamentets informationskontor i København) fandt han vej til Parlamentets mødesal ved hjælp af et skilt på samtlige ni EF-sprog. På dansk stod der med store bogstaver: TILHØRERPLADSER FOR BESØGENDE². Begyndelsen varselede ilde, men under mottoet "det er jo ikke givet at det første indtryk er det rigtige" (s. 11) bevæger Karker sig gennem de næste 64 sider frem til bogens afsluttende bemærkning: "Min undersøgelse er til ende og mine personlige konklusioner draget. (...) Det første indtryk var tilfældigt – og det var ikke det rigtige" (s. 75).

Karkers hovedkonklusion er nemlig at sproget har det godt i EF. Ganske vist opererer man ifølge Karker kun med fem arbejdssprog i Kommissionen: engelsk, fransk, italiensk, spansk og tysk (s. 20)³, til trods for at der i artikel 1 af Rådets forordning nr. 1 står at de officielle sprog *og arbejdssprogene* for Fællesskabets institutioner er dansk, engelsk, fransk, græsk, italiensk, nederlandsk, portugisisk, spansk og tysk (gengivet hos Karker, s. 13). Ganske vist har Karker konstateret at kun 0,8% af de EF-tekster der blev produceret i løbet af de første otte måneder af 1992 blev trykt på dansk, mod 47,8% på fransk og 34,6% på engelsk (s. 37), samtidig med at han andetsteds understreger at alle medlemslandenes nationalsprog er officielle og *fuldstændig ligestillede* (s. 68). Ganske vist bemærker han hvor stor betydning det har for de danske parlamentsmedlemmer, både socialt og politisk, at de kan tale med andre parlamentsmedlemmer ansigt til ansigt på fremmedsprog i korridorer og kantiner (s. 19). Ganske vist har han afdækket en række – overvejende kritisable – afvigelser fra normalen i de analyse-rede tekster (s. 63). Og ganske vist finder han hos de danske tolke i Parlamentet et let konservativt anstrøg både i udtale og ordvalg (s. 24), samtidig med at et par af de ti parlamentarikere han har talt med ærgrer sig over at enkelte tolke taler utydeligt eller har en så uengageret og søvndyssende diktion at de hellere slår over på engelsk (s. 16f). Og ganske vist betegner han

det som et hjemligt administrativt fejlgreb at et EF-direktiv forvandles til en dansk ministeriel bekendtgørelse med bibeholdelse af flere spalter præambel (s. 66). Men ved at bagatellisere tonsvis af foruroligende fund som disse forsøger han at berolige læserne: Dansk har det godt i EF.

Selv om Karker siger at han ikke ønsker at komme ind på andres synspunkter og konklusioner opdager man at han alligevel gør det indirekte; det er desuden tydeligt at omfanget og arten af hans undersøgelser i høj grad har været styret af det som andre har gjort før ham. Dette fremgår specielt af de problemstillinger han vælger at undersøge, af den måde han går til værks på og ikke mindst af de spørgsmål han stiller når han interviewer folk. Ikke så sjældent opdager man at han faktisk fører skjulte diskussioner med andre, uden at de dog nævnes ved navn. Et eksempel: I sin omtale af de danske oversætteres begrænsede muligheder for efteruddannelse i modersmålet⁴ bemærker han om de få efteruddannelseskurser der har fundet sted: "At opfatte arrangementerne som elementære genopfriskningskurser for emigranter der har glemt deres modersmål ville være en fornærmelse" (s. 67). Her hentyder han til en af informanternes (oversætteren ved Rådet Svend Mikkelsen) meget fornærmede udlægning af min tese om at mange af de sproglige problemer der findes i de danske EF-oversættelser skyldes usikkerhed i det danske snarere end oversættelsesinterferens (jf. fx Henriksen 1992b). Efter min mening havde det været mere redeligt at undlade de mange skjulte hentydninger og uudtalte sammenligninger og i stedet fortælle åbent på hvilke punkter man var enig eller uenig med sine forgængere, og hvorfor.

TALER DANSKE EF-POLITIKERE DANSK?

Hvis vi ser fx på kapitlet om hvor meget og hvordan dansk bliver talt i EF, kunne det have været interessant for læserne at vide at der forelå en tidlige-re spørgeskemaundersøgelse, suppleret med enkelte samtaler, af sprogbru- gen hos de danske EF-parlamentsmedlemmer (Haberland og Henriksen 1991) og at resultaterne fra denne undersøgelse i det store og hele svarer ganske godt til det han selv har fundet frem til ved sine egne samtaler med EF-parlamentarikerne⁵.

Ud over at interviewe de danske parlamentsmedlemmer har Karker undersøgt referaterne fra Parlamentets plenarmøder for at se på hvilket sprog de enkelte indlæg blev holdt, og han har gjort de danske indlæg i Parlamentet op i tal. Mens 2 af de 11 parlamentsmedlemmer vi spurgte sagde

at de indimellem brugte andre sprog end dansk i plenarmøderne, kunne Karker ud fra referaterne konstatere at intet dansk medlem havde taget ordet i debatten på noget andet sprog end dansk i hele 1992. Ved at beregne fordelingen af parlamentsmedlemmernes indlæg og kommissionsmedlemmernes besvarelser af spørgsmål fra Parlamentet under fire parlamentssamlinger i 1992, når Karker frem til at danskernes indlæg kun udgør 2,75%. Det er ikke meget, men når vi ved at de 16 danske medlemmer kun optager 3% af Parlamentets 518 pladser, så finder Karker tallet for så vidt passende.⁶ Når man beregner indlæggenes længde, reduceres den danske islet til 1,85%. Dette kan man med Karkers ord enten opfatte negativt som en urimelig lav profil eller positivt som udtryk for en priselig evne til at fatte sig i korthed (s. 15).

Alle de 10 parlamentsmedlemmer som Karker har talt med erklærer at de taler dansk når de deltager i udvalgs- og gruppemøder. Nogle gør det af principielle grunde altid, mens andre finder det mere praktisk at tale et fremmedsprog hvis der ikke er andre danskere i gruppen eller hvis de er mødeledere og har det indtryk at tolkningen fra dansk ikke er god nok. Her stemmer de svar Karker fik fuldstændig overens med vores besvarelser.

Når det gælder de interparlamentariske delegationer, hvor tolkningen udgør en ekstra stor belastning for økonomien, siger et par af danskerne at de er villige til at give afkald på tolkning. De øvrige medlemmers syn på dette spørgsmål hører vi ikke noget om. Men vi får et par illustrative historier. Den ene drejer sig om et medlems ubehagelige delegationsrejse til Sydamerika, hvor spansk og portugisisk kun blev tolket til og fra fransk og engelsk. Den anden om et medlem der insisterede på at få en dansk tolk med, efter at et fransk medlem havde bedt om en fransk tolk fordi hun ikke forstod andre sprog end fransk – ganske symptomatisk blev det danske medlem spurgt om hun da ikke kunne andet end dansk.

Karker har spurgt de danske parlamentsmedlemmer om deres fremmedsprogsbeherskelse og om deres brug af fremmedsprog i mere uformelle forhandlingssituationer. Ifølge hans undersøgelse forstår alle 10 engelsk og tysk, 7 forstår også fransk, 2 desuden italiensk og 1 yderligere spansk. Under forhandlingerne uden for de formelle mødesammenhænge taler de danske medlemmer fremmedsprog, for det meste engelsk og tysk. Kun få kan ifølge Karker nok fransk til at føre en samtale. Også disse resultater harmonerer med vores, med den tilføjelse at de få medlemmer der taler både tysk og fransk bruger fransk hyppigere end tysk.

Der er en type mundtlig kommunikationssituation som hverken vi eller Karker har undersøgt og det er formøderne til udvalgmøderne, en mellemting mellem de mere formelt strukturerede møder og de uformelle forhandlingssituationer (jf. Haberland og Henriksen 1991:95). Disse møder er strukturerede, med mødeledere og talerlister, men de ligner også de uformelle situationer da der ikke er tolke til stede. Det havde været interessant hvis Karker havde spurgt sine meddelere om sprogbrugen i denne type forsamlinger.

TOLKNING TIL OG FRA DANSK

Foruden Parlamentet har Karker også undersøgt hvor meget, og til en vis grad hvordan, dansk tales i Rådet, i Kommissionen og i Det Økonomiske og Sociale Udvalg (ØSU) (s. 19-23). Her får vi indblik i hvordan sprogforordningen udmøntes i praksis. I Rådet taler danske ministre næsten altid dansk, dog i relativt korte sætninger for at sikre korrekt tolkning, som ofte foregår via relæ, dvs. at det de danske ministre siger først bliver tolket til ét sprog og så fra dette sprog til de resterende. Det hænder også at en dansk minister slår over i engelsk for at gøre sig bedre forstået. I Kommissionen taler man i praksis næsten kun engelsk og fransk – mest engelsk i uformelle sammenhænge og kun fransk til de daglige pressemøder. Interne møder mellem EF-tjenestemænd foregår oftest på fransk, men i stigende omfang på engelsk. I ØSU er der altid tolkning under præsidi- og plenarmøder, mens der ved sektionsmøder kun tolkes til dansk i 75% af tiden, og der i studiegrupperne næsten udelukkende arbejdes med fransk, engelsk og tysk. Dette afsnit er typisk for Karkers saglige fremstillingsmåde. Man får meget at vide, helt ned til bittesmå detaljer. Og det man får at vide er ikke altid opmuntrende, set med danske øjne. Gad vide om ikke der er mange af bogens læsere der ville drage nogle andre konklusioner end dem Karker drager om hvordan dansk har det i EF, ikke blot her, men også andre steder.

Nu til noget andet, som også behandles i kapitlet om *Dansk i tale*. Hvordan står det til med tolkning til og fra dansk? For det første skal man huske, at tolkningen altid foregår fra et fremmedsprog til tolkens modersmål. Og for de tolke der tolker fra dansk til de øvrige EF-sprog er dansk ofte det tredje eller fjerde fremmedsprog (s. 16). Ifølge Karkers oplysninger går det nogle gange godt, fx når der bliver tolket til engelsk, andre gange ikke så godt, fx hvor der opstår misforståelser. Mere interessant er de danske parla-

mentsmedlemmers brug, eller ikke brug, af tolkning. Vores undersøgelsesresultater (Haberland og Henriksen 1991:94) viste en tredeling: de medlemmer der altid lyttede til dansk tolkning når der blev talt fremmedsprog (3 stk.), dem der lyttede til dansk tolkning bortset fra når der blev talt engelsk (3 stk.), og dem der kun lyttede til dansk tolkning når der blev talt et sprog de ikke forstod (4 stk.).⁷ Karkers resultater, som i dette tilfælde er mere kvalitative, fortæller at det er psykisk belastende at sidde i timevis og høre på en tolkestemme (s. 16), at nogle af de danske tolke virker uengagerede og søvndyssende (s. 17), og at man godt kan finde på at søge afveksling ved at lytte til andre sprog (s. 17). Måske kan Karkers kvalitative udsagn være med til at forklare vores mindre nuancerede kvantitative resultater.

Hvis vi omvendt spørger til hvad medlemmerne fra de andre lande lytter til når der bliver talt dansk i Parlamentet, finder vi ikke svar hos Karker. Ifølge en af vores informanter, Christian Rovsing, tager de fleste andre parlamentsmedlemmer ikke engang øretelefonerne på når danskerne taler. Det havde været interessant hvis Karker havde haft øje for dette i de plenarsamlinger han overværede.

OVERSÆTTELSE AF EF-TEKSTER

Kapitlet om *Dansk i skrift* indeholder en mængde nyttige detaljer om reglerne for oversættelser og om oversætternes vilkår og arbejdsmåder. Her tager Karker også hul på nogle af de problemer der findes i de oversatte tekster. Oversætterne synes fx selv at EF-informationsmaterialet for det meste ikke lykkes ordentligt, bl.a. fordi målgruppen ofte bliver skiftet ud ved at man gør en eksisterende tekst til offentlig information, uden samtidig at ændre stilen. Adskillige oversættere nages til stadighed af bevidstheden om at de ikke helt undgår afsmitning fra de forlæg de oversætter efter. Det er måske kun småting taget hver for sig, men når de hober sig op får teksten som helhed et uheldigt præg. Et medlem af ØSU siger fx at oversættelserne virker netop som oversættelser, skrevet på EF-dansk.

Originalteksternes sproglige kvalitet er også et ømt punkt. En dårlig originaltekst giver næsten altid en dårlig dansk oversættelse. Og så er der punktumreglen der siger at teksterne skal deles op i punktummer (= sætninger) som er de samme i alle de forskellige sprog, også når sætningerne i originalen er alenlange og det ville være mere hensigtsmæssigt at dele dem op i mindre enheder i oversættelsen. Som Karker også påpeger, er denne

regel i strid med en hjemlig regel i Justitsministeriets *Vejledning om sproget i love og andre retsforskrifter* (nr. 224, Justitsministeriet, 15. oktober 1969) der siger at sætningerne skal være "korte og klare". I dette afsnit omtaler Karker også de berømte præambler med deres overordentlig lange adverbialled med flere selvstændige helsætninger midt i selve adverbialledet. Vi får også de svenske oversætteres løsning på præambelens udformning at se – i håb om at også danskerne vil få lov til at følge det svenske mønster hvis det bliver godkendt af EF.

Mens de to første kapitler stort set kun gengav kendsgerninger og refererede meninger hos de interviewede personer, indeholder kapitlet *EF-dansk under lup* resultaterne af Karkers tekstanalyser. De tekster som Karker har valgt at analysere hører alle sammen til de mest formelle genrer. Der er ingen pressemeddelelser, ingen rapporter og ingen eksempler på informationsmateriale beregnet til den brede offentlighed⁸.

Man får hurtigt en mistanke om at Karkers "lup" i bogens tredje kapitel ikke har været særlig stærk. Måden at bevise dette på ville selvfølgelig være at analysere de samme 1400 sider og komme med sin egen dom, inklusive optællinger og statistiske beregninger. Det har jeg ikke gjort. Men bare et af hans eksempler viser hvor venlig han har været i sine bedømmelser. EF-ordet *karamelitterklostret* (dvs. "karmeliterklostret") bliver registreret som stavfejl for de to 'er, men som trykfejl for a'et i *kara-*. Så venlig havde jeg ikke været i dette tilfælde.

Han er også yderst venlig når det kommer til den overordentlig stive juridiske stil i retsakterne og i de øvrige af sidstnævnte gennem afsmitning i høj grad inficerede tekster. Om dette siger han at sproget i de juridiske tekster er "højest en smule" mere konservativt end sproget i tilsvarende tekster hjemme i Danmark (s. 66). Dette kan kun passe hvis han med "tilsvarende tekster" mener de lovtekster der kommer fra EF, enten direkte i form af forordninger eller indirekte i form af direktiver, hvis ordlyd som regel bevares når indholdet bliver "integreret" i dansk lovgivning. De ægte danske lovtekster har i løbet af de sidste par årtier gennemgået en modernisering, og selv om man stadigvæk finder en del kancellisprogstræk i dem, er det ingenting i sammenligning med EF-lovteksternes nominaliseringer, tunge forfelter, overfyldte adverbialpladser, tunge nominalkonstruktioner, lange præpositionsforbindelser osv. (jf. fx Togeby 1992 og Henriksen 1992b). Når Karker i forordet siger at det er "sandsynligt at andre øjne ville se anderledes på dette og hint" (s. 8), har han i dette tilfælde ganske ret.

Karker beskæftiger sig ikke så meget med fænomenet oversættelse som sådan, men i analyserne stiller han to krav til den gode oversættelse: at den "i ét og alt [gengiver] betydningen af den tekst som den er oversat efter" (s. 47), og at den er skrevet på "ordentligt dansk" (s. 47). Til det har jeg lyst til at spørge: Hvad er i det hele taget en god oversættelse? Er det nok kun at gengive betydningen af den oprindelige tekst, og hvad betyder "ordentligt dansk"? For at tage det sidste først, så betyder "ordentligt dansk" for Karker først og fremmest "korrekt dansk" i formel forstand. Han tæller trykfejl, stavefejl og kommafejl og beregner antallet af disse per side, opgjort til én decimal! Ordentligt dansk betyder også ordvalg og ordføjning som "den almindelige læser" efter hans skøn ikke opfatter som afvigende fra normalsproget. Afvigelser i ordvalg og ordføjning bliver også talt op og beregnet.

Spørgsmålet "hvad er en god oversættelse?" besvares tilsyneladende lidt anderledes hos Karker end hos oversættelseseksperter og andre sprogforskere som har beskæftiget sig med EF-teksterne. Den norske oversættelsesforsker Sylfest Lomheim illustrerer bl.a. begrebet oversættelsesækvivalens med følgende eksempel: Skiltet hos franske hundeejere "Attention! Chien méchant!" kan oversættes til et sprogligt korrekt og semantisk identisk udtryk på norsk, nemlig "Pass opp! Hunden er farleg!" Men denne løsning er alligevel ikke helt acceptabel, selv om oversættelsen er både korrekt og forståeligt norsk. På de norske havelåger står der nemlig "Vokt dem for hunden!" (Lomheim 1994:6). Det er eksempler af denne type som Jan Sørensen og jeg har rubriceret under overskriften "udanskheder" i vores undervisningsmateriale til efteruddannelseskurserne i Rådet og Kommissionen (jf. Henriksen 1992b:93-97 mht. typiske eksempler på denne type korrekte og forståelige, men ikke helt naturlige udtryk).

Karker har også eksempler af lignende art, fx "dens indvirkning var dog ikke så *betydningsfuld*", dvs. "betydelig"; "legemstilstandens *fravigelse* fra det normale", dvs. "afvigelse"; "det indre markedes snarlige *fuldendelse*", dvs. "gennemførelse, virkeliggørelse"; "*overkomme* disse problemer", dvs. "overvinde"; "antallet af *sæder*", dvs. "pladser" i Parlamentet; "et institut, der undersøger opinionsundersøgelser" osv. (s. 53). Da læseren kun udsættes for denne type "udanskheder" hver 5,6. side, ifølge Karkers statistik, tager han dem ikke specielt alvorligt. Det er dog interessant at konstatere at jo mindre formelle teksterne er gennemæssigt, des hyppigere forekommer denne slags besynderligheder (ingen af disse tekster er dog specielt uformelle). I dommene og retsforskrifterne er den gennemsnitlige afstand hen-

holdsvis 11 og 28 sider, i udvalgsberetningen og bulletinteksten henholdsvis 2,5 og 1,5 (s. 65). Efter min mening burde Karker have taget eksempler som disse en tand mere alvorligt end han gør. Jan Sørensen og jeg har ikke lavet nogen beregninger på vores materiale da vores formål ikke var at lave statistik, men at analysere teksterne for at finde problemtyper og eksempler der kunne bruges i en konstruktiv pædagogisk sammenhæng. Vores erfaring siger dog, at der var noget at diskutere på næsten hver side, lidt mindre i Rådets tekster (som gennemgående er mere formelle) end i Kommissionens, men rigeligt begge steder.

Alt i alt mener Karker således at oversættelserne fungerer tilfredstillende og at EF-dansk er godt dansk. Heri er jeg ikke ganske enig.

Et af de største problemer i EF-oversættelserne er at stilen stammer fra en anden juridisk kultur som slet ikke passer til danskernes efterhånden mindre stive lovsprogskultur. Ifølge Tøgeby ved de fleste danskere i dag at det er en demokratisk ret at kunne få gældende regler og love, og rapporter fra offentlige væsener i letlæselig og lettilgængelig form. Det er på dette punkt at EF-oversættelserne afviger fra normen på dansk (Tøgeby 1992:111), men Karker er tilsyneladende slet ikke bekymret for danskernes demokratiske rettigheder på samme måde som andre sprogforskere er det. Mens Tøgeby taler om oversætternes ansvar ud fra et kommunikativt ståsted: "Oversætteren er en del af afsenderinstitutionen og er med sit valg af stil, den der definerer hvilket forhold der skal gælde mellem afsenderen, EF, og modtagerne, den danske offentlighed" (Tøgeby 1992:117), er Karker, som "en pedantisk, næsten overkorrekt dansklærer" (Ravn-Olesen 1993), mere interesseret i sproglig korrekthed.

I lighed med Tøgeby har jeg selv påpeget at de danske EF-oversættelser indtager en særstilling når det drejer sig om oversættelser til dansk (Henriksen 1992b). De danner det juridiske og informationsmæssige grundlag for dansk medlemskab i EF, og ikke mindst derfor er det vigtigt at de er tilgængelige for den danske befolkning, også sprogligt. Det er de ikke altid. Sproget i EF har det slet ikke så godt som Karker vil have os til at tro. Beviserne herfor findes i hans egen redegørelse.

Med det sagt er min anmeldelse til ende og mine personlige konklusioner draget.

NOTER

Allan Karker: Dansk i EF – en situationsrapport om sproget

Nordisk Språksekretariats Skrifter 16.

G.E.C. Gads Forlag, 1993. 96s., 125 kr.

1. Da bogen er skrevet før de Europæiske Fællesskaber (EF) blev til en Europæisk Union (EU) – den udkom næsten samtidig med folkeafstemningen den 18. maj 1993 – fastholder jeg betegnelsen EF i anmeldelsen.
2. Intet har tilsyneladende ændret sig siden Helle Lykke Nielsen skrev sin kronik "Ud med æ, ø og å" i *Politiken* 1.1.1989.
3. Den seneste brochure på dansk om Kommissionen siger at "Kommissionen arbejder med tre hovedsprog, fransk, engelsk og tysk" (*Europa Kommissionen*, april 1994, s. 10). Mine egne erfaringer er at man først og fremmest arbejder med fransk og engelsk.
4. Kommissionens oversættelsestjeneste får ifølge Karker besøg af en hjemlig ekspert i det danske sprog ca. en gang om året, mens de andre institutioner ikke regelmæssigt har samme mulighed. Dog får enkelte af deres oversættere lov til at deltage i Kommissionens arrangementer.
5. Det havde også været mærkeligt hvis resultaterne ikke havde lignet hinanden da Karker stillede stort set de samme spørgsmål som vi gjorde og fordi 10 af de 16 mennesker Karker interviewer er identiske med de personer vi fik besvarelser fra to år tidligere.
6. Efter valget i 1994 blev Parlamentet udvidet til 567 medlemmer, hvoraf Danmark stadig kun har 16.
7. Der var en af vores informanter der ikke besvarede spørgsmålene om tolkning.
8. Karker tager de obligatoriske offentlige meddelelser med i sit tekstkorpus, men ikke noget fra den kæmpemængde af informationsmateriale om Fællesskabets forskellige initiativer, aktiviteter, programmer, aktioner osv.

LITTERATUR

- Haberland, Hartmut (1991): Reflections about minority languages in the European Community. I Coulmas, Florian (red.). *A Language Policy for the European Community. Quandaries and Prospects*. Berlin: Mouton de Gruyter, s. 179-194
- Haberland, Hartmut (1993a): Nogle bemærkninger om det danske sprogs tilstand og vilkår efter 20 års dansk EF-medlemskab. *Sproglig Samling* 34, 1, s. 10-14
- Haberland, Hartmut (1993b): Probleme der kleinen Sprachen in der EG: Beispiel Dänisch. *heteroglossia* 5, s. 83-131
- Haberland, Hartmut og Carol Henriksen (1991): Dänisch – eine kleine Sprache in der EG. *Sociolinguistica* 5, s. 85-98
- Haberland, Hartmut, Carol Henriksen, Robert Phillipson og Tove Skutnabb-Kangas (1991): Tak for mad! Om sprogæderi med dansk som livret. *Det danske sprogs sta-*

- tus år 2001 – er dansk et truet sprog?* København: Lærerhøjskolen, s.111-138
- Henriksen, Carol (1989): Homeland Danish and the Danish of the EEC. Languages out of Contact? *Unesco ALSED-LSP Newsletter* 12/2, s. 8-20
- Henriksen, Carol (1991a): The Danish Language in the European Community. *Papers from the Twelfth Scandinavian Conference of Linguistics*, Reykjavík: University of Iceland, s. 128-140
- Henriksen, Carol (1991b): Dansk i EF og EF-dansk. 3. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*, Århus: Aarhus Universitet, s. 144-157
- Henriksen, Carol (1992a): The Scandinavian Languages and the European Community. *Scandinavian Studies*. Fall 1992. Vol. 64, No. 4, s. 685-698
- Henriksen, Carol (1992b): Danske EF-oversættelser. Hvordan ser de ud, set med danske øjne? Og hvorfor ser de ud som de gør? *terminologie & traduction* No. 3, 1991 Luxembourg: Commission des Communautés Européennes (1992), s. 59-107
- Henriksen, Carol (1992c): Translation Problems and the Minority Languages of the European Community. Reflections based on the Danish Experience. *Conference Documentation. First International Translation Conference. Translation and the European Communities*, Stockholm, June 1992, The Federation of Authorized Translators in Sweden
- Lomheim, Sylfest (1994): Kva er omsetjings-ekvivalens? Nok ein freistnad på begrepsdrøfting. Foredragsmanuskript. Nordisk Lektorkonferanse i Bonn, juni 1994.
- Ravn-Olesen, Jens (1993): Dansk har det godt i EF [Anmeldelse af Karker 1993] *Kristeligt Dagblad* 22.6.1993
- Sprog i Norden* 1992. Oslo: Cappelens forlag
- Sprog i Norden* 1993. Oslo: Novus forlag
- Sørensen, Jan (1989): Udviklingstendenser de senere år inden for dansk officiel sprogbrug – og EF-teksterne i forhold hertil. København: Utrykt manuskript
- Togeby, Ole (1992): Ordret oversættelse duer ikke. *terminologie & traduction* No. 3, 1991 Luxembourg: Commission des Communautés Européennes, s. 109-118